

## **ČEČĖNIJOS TARPTAUTINIS TEISINIS STATUSAS: DABARTIS IR PERSPEKTYVOS**

*DAINIUS ŽALIMAS*

Straipsnyje analizuojami tarptautinio teisinio Čečėnijos statuso klausimai. Didžiausias dėmesys skiriamas Chasavjurto susitarimams, žymintiems Rusijos pradėto karo Čečėnijoje pabaigą. Remiantis tarptautinės teisės normomis, daroma išvada, kad Čečėnijos Respublika Ičkėrija yra nepriklausoma nepripažinta valstybė - tarptautinės teisės subjektas, atsiradęs apsisprendus čečėnų tautai 1991 m. Jos pripažinimas - tik laiko klausimas.

Dinamiški pokyčiai Čečėnijoje dar kartą iškėlė jos tarptautinio teisinio statuso ir pripažinimo klausimą, į kurį tikslinga pažvelgti per tarptautinės teisės normų prizmę.

Čečėnijos valstybingumo tradicijos siekia 1780-1791 m. šeicho Mansuro sukurtą valstybę. 1859 m. Rusija jėga prisijungė Čečėniją, panaikindama Šamilio vadovaujamą Imamą. Yrant Rusijos imperijai, čečėnų tauta bandė atkurti savo valstybę: 1917 m. paskelbta apie Čečėnijos ir Dagestano imamato įkūrimą, 1918 m. sukurta Kalnų Respublika, į kurią įėjo ir Čečėnijos teritorija. Tačiau šiai valstybei nebuvo lemta ilgai gyvuoti: 1920 metais bolševikai oku-

---

Dainius Žalimas - Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojas.

Autorius dėkoja p. A. Saijevai ir p. A. Endriukaičiui už suteiktus dokumentus, panaudotus rašant šį straipsnį.

© Dainius Žalimas, 1996

pavo Čečėniją. Sovietų metais Čečėnijos teritorijoje buvo įkurti keli pseudovalstybiniai dariniai, kurių paskutinysis vadintas Čečėnijos-Ingušijos Autonominė Sovietų Socialistinė Respublika.

1985 m. prasidėjusi "perestroika" sudarė sąlygas atgimti ir čečėnų tautos nepriklausomybės judėjimui. 1990 m. lapkričio 27 d. Čečėnijos-Ingušijos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė *Deklaraciją dėl Čečėnijos-Ingušijos Respublikos suvereniteto*. Deklaracijos 1 str. pasakyta: "Čečėnijos-Ingušijos Respublika yra suvereni valstybė, sukurta, apsisprendus čečėnų ir ingušų tautoms". Pagal Deklaracijos 15 str. Respublikos suverenitetą garantavo jos Konstitucijos ir įstatymų viršenybė visoje šalies teritorijoje. Deklaracija tapo pagrindu vėliau rengiant Čečėnijos Respublikos Konstituciją.

1991 m. čečėnų ir ingušų keliai išsiskyrė: Ingušija, vildamasi atgauti Šiaurės Osetijai sovietiniais metais perduotas teritorijas, panoro likti Rusijos Federacijos subjektu. Tuo tarpu 1991 m. spalio 27 d. įvyko Čečėnijos Respublikos Parlamento ir Prezidento rinkimai, kuriuos laimėjo visiškos nepriklausomybės šalininkai. Didėnių rinkimų pažeidimų vietos ir užsienio stebėtojai nekonstataavo. 1991 m. lapkričio 1 d. Prezidentas Džocharas Dudajėvas, remdamasis minėtąja Deklaracija ir tautos valios išraiška per rinkimus, išleido Įsaką dėl Čečėnijos Respublikos valstybinio suvereniteto. Kitą dieną Įsaką patvirtino Parlamentas. Tai iš esmės reiškė visų buvusių teisinių saitų su Sovietų Sąjunga ir su RSFSR nutraukimą. 1992 m. kovo 12 d. Respublikos Parlamentas priėmė šalies Konstituciją, kurios 1 str. skelbia, jog "Čečėnijos Respublika - suvereni demokratinė teisinė valstybė, sukurta, apsisprendus čečėnų tautai. Ji turi išimtinės teises į savo teritoriją bei nacionalinius turtus; savarankiškai nustato vidaus ir užsienio politiką; priima Konstituciją ir įstatymus, turinčius viršenybę jos teritorijoje. Čečėnijos Respublikos suverenitetas nedalomas". Siekiant išsaugoti čečėnų tautos gyvenamos teritorijos istorinį pavadinimą, 1994 m. šalį oficialiai nuspręsta vadinti Čečėnijos Respublika Ičerija.

Rusija iš pat pradžių bandė nušalinti naujai išrinktą Čečėnijos valdžią, tačiau nesėkmingai; 1992 m. liepos 7 d. pagal anksčiau pasirašytą susitarimą Rusijos kariuomenė buvo visiškai išvesta iš Čečėnijos teritorijos. Dar prieš tai, tų pačių metų birželio 4 d., Rusijos Federacijos Aukščiausioji Taryba (RF AT) priėmė įstatymą dėl Ingušijos Respublikos kaip RF subjekto įkūrimo, tuo tarsi preiziumuodama, kad Čečėnijos statuso klausimas turi būti sprendžiamas atski-

rai. 1994 m. Rusija vėl bandė jį išspręsti jėga. 20 mėnesių trukęs karas pasibaigė čečėnų kariniu laimėjimu Grozne ir paliaubomis bei 1996 m. rugpjūčio 31 d. šalių pasirašytais Chasavjurto susitarimais.

Tačiau tuo nepasibaigė ginčai dėl Čėčėnijos teisinio statuso: čečėnų manymu, jau 1991-1992 m. Čėčėnija susiformavo kaip nepriklausoma valstybė, o Rusija ir toliau yra linkusi laikyti Čėčėniją Federacijos subjektu. Tarptautinės teisės doktrinoje visuotinai pripažįstama, kad naujų valstybių kūrimąsi reguliuoja tautų apsisprendimo teisės normos. Čėčėnijos Konstitucijoje kaip tik ir yra akcentuota, kad ši valstybė atsirado, apsisprendus čečėnų tautai. Dėl tokio apsisprendimo abejonių nekyla: tai akivaizdžiai rodo 1991 m. rinkimų rezultatai bei 1996 m. karo pergalė. Tarptautiniuose teisiniuose dokumentuose aiškiai įtvirtinta, kad visos tautos turi apsisprendimo teisę, kurią realizuodamos gali laisvai nustatyti savo politinį statusą. 1970 m. Jungtinių Tautų Deklaracijoje dėl tarptautinės teisės principų nurodyta, kad suverenios ir nepriklausomos valstybės sukūrimas yra vienas iš tautos apsisprendimo teisės įgyvendinimo būdų. Reikėtų pabrėžti, kad ši Deklaracija yra privaloma kaip bendrosios tarptautinės paprotinės teisės išraiška.

Nagrinėjant doktrinoje tautų apsisprendimo principą, paprastai akcentuojama jo kolizija su kitu tarptautinės teisės - valstybių teritorinio vientisumo - principu. Rusija taip pat remiasi Helsinkio Baigiamajame akte suformuluotu sienų neliečiamybės principu. Iš tikrųjų, tautų apsisprendimo principas dar nereiškia besąlygiškos secesijos teisės.

Helsinkio Baigiamajame akte sakoma, kad valstybės gerbia tautų apsisprendimo teisę, "veikdamos pagal JTO Įstatų tikslus ir principus bei atitinkamas tarptautinės teisės normas, įskaitant ir normas dėl valstybių teritorinio vientisumo". Tačiau šis sakinyss anaip tol nereiškia, kad teritorinio vientisumo principui suteikiamas prioritetas. Viską lemia konkreti situacija. Nereikia pamiršti, kad būtina atsižvelgti į tarptautinės teisės normų visumą ir taikyti jas kompleksiskai. Čėčėnijos atveju prioritetas teiktinas tautos apsisprendimui.

Pirmiausia, Čėčėnija iki nepriklausomybės paskelbimo laikyti-na Rusijos kolonija. Iš esmės tinka visi doktrinoje pateikiami kolonijos požymiai<sup>1</sup>: Rusija prisijungė Čėčėniją, nepaisydama pastarosios gyventojų valios, po to į Čėčėniją iš Rusijos kėlėsi kolonistai, Rusija įgijo suverenitetą Čėčėnijos teritorijai, Čėčėnijoje įvesti Ru-

sijos įstatymai, Rusija atstovavo Čėčėnijai tarptautiniuose santykiuose, Čėčėnija tarnavo ekonominiams ir politiniams Rusijos tikslams. Literatūroje Sovietų Sąjungos žlugimas prilyginamas dekolonizacijos procesui<sup>2</sup>: juk SSRS buvo ne kas kita kaip Rusijos imperija kitu pavidalu, tautos joje negalėjo spręsti savo likimo. Rusijos pozicija šiuo klausimu nieko nekeičia. Antai, Prancūzija 1857 m. užkariavo Alžyro nelaike savo kolonija, o tik vienu iš valstybės administracinių-teritorinių vienetų - departamentu. Todėl ir Čėčėnijos kolonijinis statusas yra apspręstas tarptautinės teisės normų.

Pagal 1960 m. Jungtinių Tautų Deklaraciją dėl nepriklausomybės suteikimo kolonijų šalims ir tautoms bei 1970 m. Deklaraciją dėl tarptautinės teisės principų, kolonijos statusas yra atskiras nuo ją valdančios valstybės teritorijos statuso. Turi būti sudaromos sąlygos kolonijų tautoms laisvai apsispręsti, be jokių išlygų joms turi būti suteikta nepriklausomybė, ir tai nėra vertinama kaip secesija.

Antra, pagal Deklaraciją dėl tarptautinės teisės principų nėra sankcionuojami tik veiksmai, kurie gali iš dalies ar visiškai pažeisti "suverenių ir nepriklausomų valstybių, besilaikančių tautų lygiateisiškumo ir apsisprendimo principo <...> ir turinčių vyriausybes, atstovaujančias visai atitinkamos teritorijos tautai, teritorinį vienišumą ar politinę vienybę". Čėčėnijos atžvilgiu, vargu, ar tokia valstybė laikytina Rusija: ji nesilaikė tautų apsisprendimo teisės principo, bandydama jėga nušalinti teisėtą Čėčėnijos Respublikos valdžią 1991 m., vėliau vykdydama politinę ir ekonominę Čėčėnijos blokadą, atsisakydama derėtis su Čėčėnijos valdžia, visapusiškai remdama vadinamąją Čėčėnijos opoziciją ir 1994-1996 m. kariaudama Čėčėnijoje bei karo metu masiškai pažeisdama žmogaus teises. Pagal tarptautinę teisę karinės jėgos panaudojimas, siekiant sutrukdyti tautai apsispręsti ar palaikyti kolonijinį viešpatavimą, laikomas tarptautiniu nusikaltimu. Čėčėnų tauta nebuvo atstovaujama Rusijos Federacijos valdžioje: Čėčėnija nedalyvavo Rusijos valdžios rinkimuose, 1992 m. nepasirašė Federacijos sutarties. 1993 m. RF Konstitucijos 65 str. Čėčėnijos Respublika savavališkai įrašyta kaip RF subjektas, nors čėčėnų tauta dėl to savo valios neišreiškė ir nedalyvavo referendume dėl šios Konstitucijos priėmimo.

Taigi, akivaizdu, kad Čėčėnijos Respublika yra sukurta laikantis tautų apsisprendimo teisės ir kitų tarptautinės teisės normų. Beje, praktika buvusios SSRS ir Jugoslavijos suirimo atžvilgiu patvirtina tokį tarptautinės teisės normų interpretavimą.

Čečėnijos valstybingumo teisiškai nepaneigia ir 1996 m. rugpjūčio 31 d. Chasavjurte pasirašyti Rusijos Federacijos ir Čečėnijos Respublikos tarpusavio santykių pagrindų nustatymo Principai. Šį dokumentą abi šalys vertina skirtingai, tačiau jis daugiau kozirių suteikia čečėnų pusei.

Pirmiausia, preambulėje užfiksuota, kad susitarimas sudarytas, atsižvelgiant į visuotinai pripažintą tautų teisę apsispręsti. Pagal pirmąjį dokumento punktą iki 2001 m. gruodžio 31 d. turi būti pasiektas "susitarimas tarp Rusijos Federacijos ir Čečėnijos Respublikos dėl tarpusavio santykių pagrindų, nustatomų pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus ir normas". Tai implikuoja ne ką kita, o būsimą Čečėnijos nepriklausomybės pripažinimą iš Rusijos pusės, o taip pat nepaneigia Čečėnijos kaip nepriklausomos valstybės, sukurtos pagal tarptautinę teisę, egzistavimo fakto. Klausimo dėl tarpusavio santykių sprendimo atidėjimas penkeriems metams tereiškia terminą, per kurį turi rezultatyviai baigtis dvišalės derybos. Tai išplaukia iš preambulės teiginio, jog Principais "bus grindžiamas tolesnis derybų procesas".

Principuose nėra jokių nuorodų į RF Konstituciją ir įstatymus. Vėlesniuose ekonominiuose susitarimuose sutarta vadovautis abiejų šalių įstatymais pariteto pagrindais, o ne pripažįstant Rusijos federacinių įstatymų viršenybę. Čečėnijoje Rusijos įstatymai gali būti taikomi tik tais atvejais, kai atitinkami santykiai nereguliuoti Čečėnijos įstatymais. Tačiau tai nepaneigia Čečėnijos įstatymų viršenybės jos teritorijoje ir nesukuria jokios teisinės priklausomybės nuo Rusijos. Pavyzdžiui, juk niekas nekvestionavo Lietuvos suvereniteto, kai joje laikinai, kol nebuvo priimti atitinkami Lietuvos įstatymai, liko galioti Laikinajam Pagrindiniam Įstatymui neprieštaravę sovietų teisės aktai.

Čečėnijos valstybingumo nepaneigia ir 3 Principų punktas, nustatantis, kad Čečėnijos įstatymai turi užtikrinti pagrindines žmogaus teises ir laisves. Juk taip į dvišalį susitarimą perkeltas vienas tarptautinės teisės principų - pagarba žmogaus teisėms bei jų laikymasis. Jokia forma čia nefiksuota subordinacija Rusijos įstatymams. Tokią interpretaciją patvirtina preambulėje išreikštas šalių ketinimas ginti žmogaus teises pagal tarptautinius teisinius dokumentus.

Vis dėlto Rusija kol kas linkusi toliau laikyti Čečėniją Federacijos subjektu. Tokiam požiūriui pagrįsti pasitelkiamos kelios Principų formuluotės.

Pirma, tekste visur figūruoja Čėčėnijos Respublikos pavadinimas, pamirštant žodį Ičkerija. Rusai tai laiko pripažinimu, jog Čėčėnija yra Rusijos sudėtinė dalis. Tačiau tarptautinėje teisėje valstybės pavadinimo keitimas neturi įtakos jos subjektiškumui ir identitetui. Be to, ir patys rusai šiuo požiūriu nėra nuoseklūs: su Čėčėnija per visą laiką jie pasirašė nemažai dokumentų (pvz., 1995 m. liepos 30 d. Susitarimas dėl karinių klausimų sureguliuavimo, 1996 m. gegužės 27 d. Susitarimas dėl ugnies nutraukimo, 1996 m. rugpjūčio 22 d. Novyje Atagi Paliaubų susitarimas), kurių tekste vienas ir tas pats subjektas vadinamas dvejopai - ir Čėčėnijos Respublika, ir Čėčėnijos Respublika Ičkerija.

Antra, rusų teigimu, Principuose numatyta Jungtinė komisija iš esmės yra federalinės valdžios organas, ji skirta kontroliuoti Rusijos Prezidento įsako dėl armijos išvedimo iš Čėčėnijos vykdymą, rengti pasiūlymus valiutiniams-finansiniams ir biudžetiniams santykiams atkurti, pateikti RF Vyriausybei Čėčėnijos socialinio-ekonominio komplekso atkūrimo programas. Tai, jų nuomone, taip pat reiškia Čėčėnijos kaip RF subjekto statuso pripažinimą. Tačiau tokia išvada labai skubota. Jungtinė komisija iš esmės atitinka dviejų valstybių kuriamos tarptautinės institucijos, o ne šalies vidaus organo požymius: ji sudaroma iš abiejų šalių "valstybinės valdžios organų atstovų", veikia dvišalių susitarimų, o ne federalinių įstatymų pagrindu, baigia savo darbą taip pat dvišaliu susitarimu. Komisijos uždavinius galima traktuoti kaip RF tarptautinių įsipareigojimų vykdymo kontrolę ir įgyvendinimą: juk Rusijos Prezidento įsakas dėl armijos išvedimo išleistas, vykdamas dvišalį susitarimą dėl konflikto sureguliuavimo. Čėčėnijos atkūrimo programų teikimas RF Vyriausybei ir finansinių santykių atkūrimas tereiškia dvišalių santykių normalizavimą po konflikto ir tam tikrą Rusijos atsakomybę už Čėčėnijai padarytą žalą.

Apskritai, reikia pripažinti, kad formuluotės gana dviprasmiškos, tačiau negalima užmiršti, kad Principai - kompromiso rezultatas. Jų preambulėje užfiksuotas šalių siekimas "sukurti abiem pusėms priimtinas prielaidas politiniam karinio konflikto sureguliuavimui", tad tokios formuluotės tėra būdas rusams garbingai išeiti iš keblios jiems padėties, atremti kaltinimus dėl RF Konstitucijos pažeidimo.

Iš Čėčėnijos Respublikos tarptautinio teisinio statuso kyla jos pripažinimo klausimas. Doktrinoje pabrėžiami tokie naujos valstybės

pripažinimo kriterijai: pripažįstamas darinys turi būti susikūręs pagal tarptautinę teisę, turėti valstybės požymius ir efektyvią vyriausybę. Iš esmės Čėčėnijos Respublika Ičkerija visus šiuos kriterijus atitinka. Ji atsirado laikantis tarptautinės teisės normų, turi visus valstybės požymius (gyventojus, teritoriją, valdžią ir suverenitetą - valdžios viršenybę šalies viduje bei jos nepriklausomybę tarptautiniuose santykiuose). Akivaizdu, kad Čėčėnijos vyriausybė yra efektyvi - visiškai kontroliuoja šalies sienas ir teritoriją (ypač dabar, kai bus visiškai išvesta Rusijos kariuomenė, o ginkluotosios opozicijos savaime neliko). Juo labiau, kad efektyvios vyriausybės kriterijus taikomas nelabai griežtai: Bosnija-Hercegovina pripažinta, nors jos vyriausybė turėjo kur kas mažesnę efektyvumo laipsnį.

Vargu, ar Čėčėnijos pripažinimas gali būti laikomas per ankstyvu (*premature recognition*). Ankstyvu vadinamas sukilusių valstybės kolonijų ar provincijų pripažinimas dar iki to laiko, kol jos galutinai įgyja nepriklausomybę<sup>3</sup>. Toks pripažinimas pažeidžia nesikišimo į kitų valstybių vidaus reikalus ir teritorinio vientisumo principus. Tačiau Čėčėnijos nepriklausomybė jau penkerius metus yra akivaizdus faktas. Ši valstybė įrodė savo gyvybingumą karinio konflikto su Rusija metu, tolesnis jos egzistavimas abejonių nekelia. Taigi, Čėčėnijos pripažinimas nepažeistų jokių tarptautinės teisės normų. Juo labiau, kad yra precedentų: Kroatija, Slovėnija, Bosnija-Hercegovina pripažintos nelaukiant Jugoslavijos sutikimo, ir tai nebuvo tarptautinės teisės pažeidimas.

Vadinasi, teisinių priežasčių nepripažinti Čėčėnijos Respublikos nepriklausomybės nėra. Pripažinimas yra "daugiau politikos nei teisės klausimas"<sup>4</sup>: pripažinti naują darinį ar ne yra valstybės diskrecijos reikalas. Aišku, nė viena valstybė nenori rizikuoti savo santykių su Rusija būkle ir vardan teisingumo aukoti savo interesų. Todėl, prieštaraudamos objektyviai teisei realybei, jos linkusios laikyti Čėčėniją sudėtine Rusijos dalimi ir taip teisinius nesikišimo į vidaus reikalus ir teritorinio vientisumo principus nepagrįstai naudoja savo nepripažinimo politikai pateisinti.

Galima padaryti kelias išvadas. Pirmiausia, Čėčėnijos Respublika Ičkerija tarptautinės teisės požiūriu yra nepripažinta valstybė - tarptautinės teisės subjektas. Nepripažinimas nepaneigia tarptautinio teisinio subjektiškumo: čia verta prisiminti, kad teorija ir

praktika atmeta konstitucinę pripažinimo teoriją, pagal kurią pripažinimas yra sąlyga tarptautinės teisės subjektui atsirasti (niekas, pavyzdžiui, neims rimtai teigti, jog teisiškai neegzistavo Sovietų valstybė ir vyriausybė, nors antai JAV ją pripažino tik 1933 m.).

Antra, Čėčėnijos Respublikos Ičkerijos pripažinimas yra laiko klausimas. Bus neįmanoma ignoruoti akivaizdaus šios valstybės nepriklausomybės fakto: ypač jos pozicijas sustiprins 1997 m. pradžioje įvyksiantys rinkimai, kurių rezultatais abejoti netenka. Po rinkimų sudarytos vyriausybės pripažinimas iš esmės reikštų ir Čėčėnijos valstybingumo pripažinimą: pavyzdžiui, analogiškai vertintas 1919 m. Didžiosios Britanijos pareiškimas, kad ji pripažįsta Estijos nacionalinę tarybą kaip *de facto* nepriklausomą instituciją. Rusijos Federacija taip pat turi išeitį: panaikinti Konstitucijoje įrašą, kad Čėčėnijos Respublika yra Federacijos subjektas, kadangi jis neatitinka tautų apsisprendimo principo. O juk Rusijos Konstitucijos preambulėje akcentuota, kad ji priimta atsižvelgus į tautų apsisprendimą, be to žmogaus teisės 2 str. skelbiamos aukščiausiaja vertybe. Nors ir įrašas Konstitucijoje nėra kliūtis: pavyzdžiui, SSRS pripažino Baltijos valstybių nepriklausomybės atkūrimą 1991 m., tačiau atitinkamai savo Konstitucijos nepakeitė.

Apskritai tarptautinis Čėčėnijos Respublikos Ičkerijos pripažinimas prisidėtų prie teise ir teisingumu pagrįstos tvarkos sukūrimo ir Čėčėnijos teritorijos gyventojų žmogaus teisių užtikrinimo.

### *PRIEDAS*

#### *Rusijos Federacijos ir Čėčėnijos Respublikos tarpusavio santykių pagrindų nustatymo*

### *PRINCIPAI<sup>5</sup>*

Mes, žemiau pasirašiusieji,  
atsižvelgdami į pasiektą pažangą, įgyvendinant susitarimus  
dėl karo veiksmų nutraukimo,  
siekdami sukurti abiems pusėms priimtinas prielaidas poli-  
tiniam kariniam konfliktui sureguliuoti,

pripažindami, kad negalima naudoti karinės jėgos ar grasinti ja, sprendžiant ginčytinus klausimus,

remdamiesi visuotinai pripažinta tautų teise apsispręsti, lygių teisių, savanoriškumo ir valios išreiškimo laisvės principais, tautų saugumo ir supratimo tarp tautų stiprinimu,

išreikšdami valią besąlygiškai ginti žmogaus ir piliečio teises, nepriklausomai nuo nacionalinės priklausomybės, tikybos, gyvenamosios vietos ir kitų skirtumų, užkirsti kelią prievartos prieš politinius oponentus aktams, remiantis 1949 m. Visuotine žmogaus teisių deklaracija ir 1966 m. Tarptautiniu pilietinių ir politinių teisių paktu,

kartu parengėme Rusijos Federacijos ir Čėčėnijos Respublikos santykių pagrindų nustatymo Principus, kuriais bus grindžiamas tolesnis derybų procesas.

1. Susitarimas dėl Rusijos Federacijos ir Čėčėnijos Respublikos santykių pagrindų, nustatomų pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus ir normas, turi būti pasiektas iki 2001 m. gruodžio 31 d.

2. Ne vėliau kaip iki 1996 m. spalio 1 d. suformuojama Jungtinė komisija iš Rusijos Federacijos ir Čėčėnijos Respublikos valstybinės valdžios organų atstovų, kurios uždaviniai yra:

Rusijos Federacijos Prezidento 1996 m. birželio 25 d. Įsako Nr. 985 vykdymo kontrolė ir pasiūlymų dėl kariuomenės išvedimo rengimas;

bendrų priemonių kovai su nusikalstamumu, terorizmu ir nacionalinės bei religinės neapykantos apraiškomis rengimas ir jų vykdymo kontrolė;

pasiūlymų dėl valiutinių-finansinių ir biudžetinių santykių atkūrimo rengimas;

Čėčėnijos Respublikos socialinio-ekonominio komplekso atkūrimo programų rengimas ir siūlymas Rusijos Federacijos Vyriausybei;

valstybinės valdžios organų ir kitų suinteresuotų organizacijų veiklos, aprūpinant gyventojus maisto produktais ir medikamentais, koordinacijos kontrolė.

3. Čėčėnijos Respublikos įstatymai remiasi žmogaus ir piliečio teisių laikymusi, tautų apsisprendimo teise, tautų lygių teisių, pilietinės taikos užtikrinimo, supratimo tarp tautų ir Čėčėnijos Respublikos teritorijoje gyvenančių piliečių saugumo,

nepriklausomai nuo nacionalinės priklausomybės, tikybos ir kitų skirtumų principais.

4. Jungtinė komisija baigia savo darbą abipusiu susitarimu.

/parašai/

A. Lebedis

S. Charlamovas

/parašai/

A. Maschadovas

S. Abumuslimovas

1996 08 31, Chasavjurtas

Pasirašyta dalyvaujant ESBO Pagalbos grupės Čėčėnijos Respublikoje vadovui T. Guldimanui.

### NUORODOS

<sup>1</sup> *Encyclopedia of Public International Law*. - Amsterdam. - 1988. - Vol. 10. - P. 41.

<sup>2</sup> Müllersson R. *International Law, Rights and Politics: Developments in Eastern Europe and the CIS*. - London. - 1994. - P. 64-67.

<sup>3</sup> Marek K. *Identity and Continuity of States in Public International Law*. - Geneve. - 1954. - P. 154.

<sup>4</sup> Starke J. G. *Introduction to International Law*. - London, 1989. - P. 130.

<sup>5</sup> Neoficialus vertimas iš rusų kalbos.